

Слика: ©Shutterstock

КРАТОК ДОКУМЕНТ ЗА ЈАВНА ПОЛИТИКА

Подобрување на положбата во
врска со информациите во
парламентите во Албанија,
Косово и Северна Македонија

Подобрување на положбата во врска со информациите во парламентите во Албанија, Косово и Северна Македонија

Од Центарот за европски безбедносни студии
(уредник Јос Бунстра)

Вовед

Денес е фасцинантно колку информации се достапни со неколку прелистувања на телефонот. Но, подеднакво е тешко како и порано да се дојде до најнови информации за спроведувањето на конкретна политика. Ако има повеќе информации, не мора секогаш да значи дека сме подобро информирани. На зафатените парламентарци може да им биде тешко да изберат извори на информации додека ги вршат своите задачи, т.е. застапување, изготвување закони и надзор на владата. Кога одлучуваат што да читаат, парламентарците се прашуваат: „Што можеш да ми кажеш што веќе не го знам?“ Затоа е многу важно парламентарците да се обезбедат со навремени и концизни информации базирани на факти што се директно применливи на нивната работа.

Освен основните информации што ги обезбедува владата, постојат и многу други извори на информации за парламентарците. Првин, парламентарците можат да се информираат за конкретни теми од независни агенции, почнувајќи од народниот правобранител па сè до одборот за образование, или од заводот за ревизија до службата за инспекција на здравствените услуги. Второ, парламентите

Клучни точки:

- Како и во повеќето земји, и парламентите во Албанија, Косово и Северна Македонија се засегнати од парадокс со информации: парламентарците се преплавени со информации, а има недостиг од конкретни информации врз основа на кои можат да ја базираат работата.
- Во период кога станува сè потешко да се прави разлика меѓу фактите и фикцијата, на парламентите сè повеќе им треба база на знаење на која ќе се потпрат за да ги вршат задачите како што се надзор и изготвување закони.
- Со оглед на фактот што граѓанско општество има клучна улога во јавниот надзор во Албанија, Косово и Северна Македонија, нивната соработка со парламентот треба уште повеќе да се интегрира во парламентарниот надзор.

имаат сопствени извори на информации, како што се одделите за истражување во самите парламенти, вработените во парламентот или личните асистенти кои вршат истражување и анализа на заднинските информации. Трето, парламентарците можат да се информираат преку политичките партии, бидејќи некои од нив имаат единици за истражување. Четврто, универзитетите се главниот извор на информации што се базираат на докази и на науката. Петто, има НВО-а, тинк-тенкови, активисти за човековите права итн., а сите тие обезбедуваат информации и совети за политиката, или на барање или преку активните кампањи за застапување. Шесто, тука се медиумите, од врвното истражувачко новинарство во познатите весници до неинформирани мислења на социјалните медиуми. На крајот, и во многу случаи се работи за највредните извори за информации, тука се и личните контакти меѓу избраните претставници и граѓаните, при што граѓаните можат да ги споделат грижите и да ги објаснат проблемите. Секој избран претставник го бира патот преку овој информациски пејзаж. Од тој пат честопати зависи квалитетот на надзорот; добро информиран парламентарец може да ја поттикне владата да биде подобра или да се смени, а недоволно информиран или незаинтересиран парламентарец само ќе гласа за неговата/нејзината партија кога ќе треба да се одобри или отфрли владина политика.

Некои од проблемите што влијаат на положбата во врска со информациите во парламентот се општи и често се среќаваат во повеќето законодавни домови; други почесто се среќаваат на Западниот Балкан. Во однос на првите проблеми, најголем предизвик за парламентарците е како да разликуваат факти и фикција. Кога во парламентот се застапени популистички партии што активно шират дезинформации, ситуацијата уште повеќе се усложнува. Уште еден проблем во однос на положбата на парламентот кога станува збор за информациите е што повеќето политичари обично реагираат на настаните за кои е потребно внимание поради тоа што се постојано на вести, место самите да влијаат на настаните. Нема многу време за детална проценка на нацрт-законите или за изработка на досие во рамките на комисија за конкретни политики. Политичките партии честопати не внесуваат разноликост кај стручните профили на кандидатите, во собраниските комисиии нема стручњаци од конкретни области.

За ДЕКОС

Проектот „Развој на капацитети, соработка и култура во надзорот врз безбедносните сектори во Албанија, Косово и Северна Македонија“ (2019-2022) има за цел да ги оспособи демократските институции и чинители да ја вршат својата функција на демократски надзор на безбедноста. Тоа го прави со зголемување на капацитетите, подобрување на соработката, и со негување на култура на надзор во безбедносните сектори на Албанија, Косово и Северна Македонија. ДЕКОС се состои од компоненти за градење капацитети и истражување, што се насочени кон чинителите што вршат демократски надзор – парламентите, независните институции и советодавните тела; но и организациите од граѓанското општество – во Албанија, Косово и Северна Македонија.

Поради пандемијата на Ковид-19, голем дел од истражувањето, обуката и активностите поврзани со обука на ДЕКОС во моментот се вршат преку интернет, преку интерактивни регионални работни групи, во што спаѓаат предавања, обуки и можности за дебата и размена на гледишта и искуства.

Центарот за европски безбедносни студии (ЦЕБС) соработува преку ДЕКОС со Албанскиот институт за политички студии (ИПС), Институтот за демократија и медијација (ИДМ) од Албанија, Косовскиот институт за политичко истражување и развој (КИПРЕД), како и Институтот за демократија „Социетас цивилис“ од Северна Македонија. ДЕКОС е финансиран од Министерството за надворешни работи на Холандија.

На пример, нема многу парламентарци кои се разбираат во информатичката технологија. На крајот, не постои голема подготвеност за сериозно да се инвестира во капацитетот за истражување на самиот парламент. Бидејќи има толку многу информации, ретко кој од одговорните за буџетот сфаќа во колку незавидна положба е парламентот од аспект на информации и како тоа влијае на квалитетот на демократскиот надзор.

Бидејќи Албанија, Косово и Северна Македонија се млади демократии со култури на надзор во развој и со слаба институционална поставеност, постојат дополнителни предизвици за положбата на нивните парламенти во однос на информациите. Првин, постојат негативните влијанија на клиентелизмот, при што најквалификуваните лица не секогаш ги добиваат работните места во и надвор од парламентот. Второ, парламентарците од опозицијата се во полоша положба за добивање информации од извршната власт во споредба со парламентарците од коалицијата. Бидејќи информациите се сериозно политизирани, во земјите на Западен Балкан е од огромно значење институциите да имаат независен внатрешен капацитет за истражување. Трето, парламентарците сè уште не се многу расположени критички да ја контролираат извршната политика: парламентарците од мнозинството ретко ја анализираат владата критички, додека парламентарците од опозицијата, место да ја проценуваат политиката според заслугите, се позаинтересирани да ја дискредитираат владата.

Во овој краток документ за јавна политика се дискутира за положбата на парламентите на Албанија, Косово и Северна Македонија во однос на информациите. Бидејќи има многу извори на информации што им се на располагање на парламентите, со овој краток документ за јавна политика се фокусираме на два кои сметаме дека се од суштинска важност. Прво, дискутираме за внатрешниот капацитет за истражување што се развива или шири во сите три земји. Второ, го истражуваме граѓанското општество, со оглед на нивната активна улога во демократскиот надзор во сите три земји.

Овој краток документ е резултат на соработката на група државни службеници и чинители од граѓанското општество од Албанија, Косово и Северна Македонија во рамките на проектот ДЕКОС. Оваа ад-хок работна група, модерирана од директорот на ЦЕБС Меријн Хартог, се состана на интернет во неколку наврати од февруари до април 2021 г. Преку неколку дебати, дописи и вежби во група на национално ниво, следните учесници од работните групи ги понудија своите гледишта во поглед на положбата на парламентите во Албанија, Косово и Северна Македонија во однос на информациите: Заре Алиу, Златко Атанасов, Хана Бајрактари, Јулиана Билбилај, Арлинда Дини, Гаспер Ѓелуци, Меријн Хартог, Александра Јовевска Ѓорѓевиќ, Чељета Пашај, Љуљзим Пеќи, Алфонц Ракај, Наим Рашити, Влора Речица, Александар Стојановски и Кедреса Сулејмани. Трудот се повикува и на информации од презентациите што на состаноците ги споделија Гералд Кнаус, Сузан Нолен и Бауке Снуп. Уредникот им е благодарен на сите што придонесоа, а особено на Деница Николова, програмскиот асистент на ЦЕБС, за истражувањето на заднинските информации. Уредникот исто така им заблагодарува на Албан Дафа и Сузан Нолен за ревизијата на нацртот на трудот.

Развој на внатрешниот капацитет за информации на парламентите

Последниве години многу парламенти во Европа го развиваат, шират или штелуваат внатрешниот капацитет за истражување. Јасно е дека е потребно да постои база на информации која може да се разграничи од големата количина информации што се добиени надворешно. Ваквата база е од суштинска важност за парламентот да може да ги врши своите должности, т.е. да изготвува закони и да спроведува надзор. Секоја земја го поставува парламентот на свој начин. Во некои земји има посебни оддели за истражување и анализа. Во други истражувањето се комбинира со функциите на библиотеката, архивата или центарот за правна документација. Во ретки случаи, во ваквите оддели се вклучени и функциите за комуникации (канцеларија за печатот итн.) Капацитетот за истражување може да биде поврзан и со внатрешната единица за обука на парламентот која ги запознава следните парламентарци и вработени со нивните должности. Бидејќи во овие области обично нема големи промени кај вработените, обично се добро подготвени да ги воведат новите колеги во деталите на работата во парламентот. Во некои случаи, има врска и со образовните услуги, преку кои се организираат училишните посети на парламентот. Во многу парламенти има и единица за анализа на буџетот.

Внатрешниот капацитет на парламентите може да има двојна улога: да биде „банка на знаење“ и „посредник за знаење“. Првин, внатрешните оддели за истражување зафаќаат голем дел од институционалната меморија на парламентите: може да се „банка на знаење“, при што парламентарците се обраќаат со барање за информации; каде што истражувачите поднесуваат во различни комисии анализи скроени по мерка; и каде што вработените и стручните лица самостојно започнуваат со истражување на она што сметаат дека парламентот треба да го знае. Честопати се прави разлика меѓу правничката анализа фокусирана на водење на процесот на изготвување закони од страна на законодавниот дом од една страна и другите истражувања што се потпираат на различни бихејвиорални науки, како што се социологијата, економијата и меѓународните односи од друга. Второ, внатрешните оддели за истражување можат да собираат и прочистуваат надворешни информации. Можат да се „посредници за знаење“ кои соработуваат со независни советодавни тела или со тинк-тенкови и други чинители од граѓанското општество. Од суштинска важност е сите членови на парламентот да сметаат дека одделите за истражување се непристрасни. Па така, внатрешните оддели за истражување внимаваат кога се работи за заедничко истражување, како и за она што ќе го објават.

Во **Албанија**, парламентот има служба за истражување и библиотечни услуги (СИБ) во рамките на службата за информации и документација. Архивскиот оддел е сместен непосредно под генералниот секретар. Во СИБ во моментот се вработени шест истражувачи, двајца помошници во библиотеката и директор. Истражувањето го вршат и на барање на поединечни парламентарци и по иницијатива на самата служба. Истражувачите се фокусираат на различни области со цел на различните собраниски комисии да им обезбедат широк дијапазон познавања од областа. СИБ е активна членка на Регионалната мрежа за парламентарни истражувања, потпомогната од Националниот демократски институт (НДИ), и е дел од Европскиот центар за парламентарни истражувања и документација (ЕЦПИД).

Квалитетот на истражувањето се има драстично подобро последниве неколку години, што, следствено, резултирало со повеќе барања од парламентарците. Меѓутоа, трудовите се генерално фокусирани на процесот на изготвување закони. Има простор за СИБ да ја усоврши помошта што им ја нуди на парламентарците за да ја вршат функцијата на надзор. Парламентот треба да инвестира во

ангажирање повеќе истражувачи со разновидни профили, како и во обука и менторство за истражувачите, за подобро да им помогнат на парламентарците при расправите за надзор со членовите на владата. Законодавниот дом во моментов воспоставува парламентарен институт, кој ќе вклучи поголема служба за истражување што се состои од осум истражувачи, поделени на три истражувачки сектори, како што се анализа на буџетот и финансиите; добро владеење, демократија и општество; и општи анализи. Во институтот ќе се наоѓа и службата за библиотечни услуги и публикации, а и ќе биде одговорен за граѓанското образование од страна на парламентот.

Во рамките на парламентот на **Косово** има Управа за истражување, библиотека и архива (УИБА), оформена во 2012 г. УИБА се состои од четири единици: единица за истражување; единица за буџет и финансии; единица за библиотека и архивска единица. Во моментов, во единицата за истражување има пет истражувачи (тројца адвокати, политиколог и економист), но наскоро ќе биде проширена со уште тројца членови. Во единиците за библиотека и за архива има по двајца членови, а во единицата за буџет и финансии има тројца финансиски аналитичари. УИБА изготвува извештаи, компаративни анализи, меморандуми и заднински информации. Тоа го врши на барање или по сопствена иницијатива. Истражувањето се фокусира на обезбедување увид во собраниските комисии и поединечните парламентарци. УИБА исто така изготвува сеопфатен извештај за секој законодавен мандат.

На **Косово** се одржаа шест избори за 13 години, па парламентот нема фатено работен ритам и нема среднорочна агенда. Од една страна, на (новите) парламентарци честопати не им е сосем јасно што може да се обезбеди од УИБА. Од друга страна, ако наеднаш добие премногу барања, Управата губи компас. Од 2015 до 2020 г., проектот „Поддршка за парламентарни истражувања на Косово“, финансиран од УСАИД и спроведен од Демократскиот институт на Косово, се обиде да го премости јазот во истражување, во што спаѓаше и соработката со стручњаци од граѓанското општество. Покрај УИБА и надворешните проекти, и личните политички асистенти играат важна улога за да се сигурни дека парламентарците се добро информирани за да ја вршат функцијата на надзор. Меѓутоа, тука остануваат недостатоци, зашто политичкиот кадар е честопати недоволно искусен. Во меѓувреме, политичките партии не ги користат задолжителните 10 насто од државното финансирање да ги поддржат парламентарците.

Во **Северна Македонија**, Парламентарниот институт (ПИ) е одделна организациона единица во рамките на парламентот. ПИ е воспоставен пред една деценија со поддршка од Швајцарската агенција за развој и соработка (СДЦ), со цел да обезбедува навремени, непристрасни, објективни и пристапни истражување и анализа. ПИ се придржува до хибриден модел што ги вклучува најдобрите практики од чешките и словачките единици за парламентарни истражувања. Во ПИ спаѓа Сектор за општи анализи, истражувања и евроинтеграции (14 вработени, меѓу кои и директорот на ПИ); и Сектор за образование и комуникација, за истражувачка библиотека и за законодавна архива (14 вработени). Во моментов, 7 работни места се слободни (некои поради зголемување во организацијата), што значи дека ПИ функционира со 25 насто помалку вработени. Вработените во ПИ имаат статус на административни службеници и се вработуваат по заслуга. Освен истражување и анализи, ПИ нуди и едукативни услуги за корисниците: парламентарците, вработените во парламентот, надворешните соработници, асистентите и јавноста. Покрај ПИ, постои посебна канцеларија за буџет на парламентот (КБП), која работи на проекти и е поддржана од Фондација за демократија на Вестминстер, и која има 4 вработени кои обезбедуваат финансиски анализи за парламентарците.

Околу 20 насто од парламентарците во Северна Македонија се обраќаат во ПИ кога се подготвуваат за дебата или во врска со други парламентарни прашања. Ова е прилично слаб процент кој би се

зголемил ако се подобри квалитетот на работата на ПИ и ако стане попознат кај избраните претставници. Парламентот нема внатрешен среднорочен календар според кој можат да планираат парламентарците, многу од нив не бараат информации од ПИ, а други се обраќаат до ПИ во последен момент.

Во Албанија, Косово и во Северна Македонија од неодамна има функционални внатрешни истражувачки капацитети во законодавните домови. Меѓутоа, сè на сè, ваквиот капацитет е скромно, а парламентарците се ретко свесни и ретко ги употребуваат таквите оддели. Во сите три случаи, внатрешните оддели за истражување и вработените имаат потенцијал да го подобрат надзорот и изготвувањето закони, имајќи ја предвид нивната клучна улога во зачувување на институционалната меморија на парламентот и во развојот на култура на демократски надзор базирана на факти.

Работа со граѓанското општество

Стручните лица од граѓанското општество играат важна улога во демократското владеење во Албанија, Косово и Северна Македонија. Парламентите се важни приматели на стручно мислење и истражувања од граѓанското општество; дел е на барање, а за некои други информации активно се залагаат НВО-ата и тинк-тенковите. Соработката меѓу граѓанското општество и парламентот е ретко непречена, а институционалните состави за ваквата соработка се честопати неефективни или неодржливи. Во меѓувреме, како во многу земји, прашање е дали граѓанското општество е доволно стручно за да ја исполни задачата, т.е. да обезбеди анализи за парламентите.

Повеќето истражувања на тинк-тенковите се поддржани од надворешни донатори што работат преку финансирањето на проектот. Иако тинк-тенковите имаат мала луфта за да одлучат со која студија ќе се бават, пошироките области, временските рамки и производи се одлучуваат со претходен договор со донаторот. Ова значи дека, во повеќето случаи, надворешните донатори имаат големо (честопати ненамерно) влијание на тоа за кои пошироки прашања албанскиот парламент или македонската влада треба да чујат од сопствените граѓански општества. Честопати има јаз меѓу добронамерната поддршка за истражување на донаторите и вистинската потреба од надзор на политиката од страна на парламентите.

Во **Албанија** постои делумна соработка меѓу парламентот и граѓанското општество. Парламентот изготвува годишен извештај за соработка со јавните организации (последниот беше објавен во 2019). НВО-ата и тинк-тенковите се понекогаш поканети да го дадат својот став за нацрт-законите во фазата на изготвување (обично дописи) и за време на расправата во релевантната комисија. Меѓутоа, нема многу време за подготовка бидејќи најавите и поканите честопати се даваат со кус рок. Следствено на тоа, истражувачите во тинк-тенковите честопати сметаат дека ги избрзуваат за да го дадат стручното мислење, а парламентарците честопати се разочарани со слабиот квалитет на информациите што ги добиваат. Неодамна албанскиот парламент отвори платформа за да му даде можност на граѓанското општество да коментира за нацрт-законите. Парламентарците понекогаш користат извештаи изготвени од граѓанското општество кога ѝ се обраќаат на владата и користат аргументи од граѓанското општество за да доведуваат под знак прашање одредени политики.

На **Косово**, тинк-тенковите имаат важна улога во поднесување информации и анализа кај парламентот, меѓу другото и зашто постојат неколку универзитети на Косово кои изготвуваат лесно пристапни анализи. Повеќето материјали изготвени од граѓанското општество на Косово се достапни на албански, српски и англиски, а честопати активно се промовира со тркалезни маси и конференции. Поради големиот обрт на законодавни домови последната деценија, тешко е да се продлабочи

соработката меѓу парламентот и граѓанското општество. И покрај тоа, во 2015 неколку НВО-а, парламентот и НДИ го формираа Форумот за транспарентност на парламентот, со цел да се потпомогне соработката меѓу парламентот и граѓанското општество.

Договорен е нов акционен план за 2021-2025 г. и сега се спроведува. Но, постојат уште механизми, како што се Стратегијата за комуникации и информации, Декларацијата за партнерство со граѓанското општество и Платформата за е-учество, меѓу другите. Повеќето механизми се развиени на иницијатива на граѓанското општество или донаторите, а парламентот се смета за примателот кој реагира на понудата за помош.

Во **Северна Македонија**, граѓанското општество што е ориентирано на политика понекогаш се перципира како блиско на актуелната владина коалиција, бидејќи имаше критички став кон претходната влада; за среќа, НВО-ата исто така критички ги анализираат моменталните активности на извршната власт. Иако НВО-ата и тинк-тенковите се подготвени да го споделат стручното мислење со сите избрани претставници, парламентарците од опозицијата и од владејачката партија ретко ја користат оваа понуда. Во меѓувреме, чинителите од граѓанското општество имаат тесна соработка со Парламентарниот институт. Често пати работат заедно, на пример на проекти каде што двете страни склучуваат меморандум за разбирање. Соработката е функционална зашто ПИ е соодветно оспособено да обезбеди заднински информации и анализи, а граѓанско општество го дополнува со заклучоци и предлози за политика. Исто како во Албанија и Косово, на НВО-ата и тинк-тенковите надвор од Скопје им е тешко да влезат во протоколот информации кон парламентот.

Опции за подобрување на положбата на парламентот во врска со информациите

Оваа регионална работна група на ДЕКОС предлага неколку начини да ја подобри положбата на парламентите во Албанија, Косово и Северна Македонија во врска со информациите, во полињата на капацитетот за внатрешни парламентарни истражувања и информациите од граѓанското општество. Иако се обидувавме да изготвиме препораки што се однесуваат на сите три земји, некои од предлозите се насочени кон одредени земји. Следните препораки се главно насочени кон парламентите на Албанија, Косово и Северна Македонија, но се надеваме дека локалните организации од граѓанското општество, а особено меѓународните донатори кои активно ги поддржуваат парламентите и граѓанското општество, исто така ќе ги имаат предвид.

Општо земено:

1. Бидејќи подобрата положба на парламентот во поглед на информациите резултира со поквалитетно изготвување на законите и надзор, оваа функција мора да се поддржи со доволни ресурси, во смисла на професионален кадар и финансирање. Законодавствата што го заобиколуваат собирањето и преработката на информации и истражувањето ќе немаат цврста основа за работата и ќе бидат поизложени на дезинформации.
2. Не секое законодавство има јасен календар на пленарни дебати, состаноци на комисиите и други собири. Ако парламентарците се подобро информирани за тоа што ги очекува, ќе имаат повеќе време и повеќе можности да побараат информации од одделите за истражување на парламентот или од други извори. Исто така, внатрешните оддели за истражување и

организациите од граѓанското општество ќе имаат повеќе време да ги обезбедат бараните информации и со тоа да го подобрат нивниот квалитет.

Внатрешен капацитет на парламентот:

3. Парламентите би можеле да воведат годишна „агенда на знаењето“ со конкретни цели и теми за секоја постојана комисија. Со таквата агенда полесно ќе се прецизираат состаноците на комисијата и подобро ќе се идентификуваат потребните влезни информации од одделите за истражување. На овој начин одделите за истражување ќе имаат појасни цели во врска со планирањето и обемот на работа. Исто така ќе биде можно структурно да се одговори на важни прашања од кои веројатно ќе зависи работата на законодавниот дом, како што се информатичката технологија или пристапните преговори за ЕУ. За нацрт-агендата на знаењето на парламентот би можело да се дискутира со група НВО-а, тинк-тенкови и универзитети.
4. Внимавајте (повеќе) на улогата на „посредниците за знаење“ кога се работи за воспоставување блиски врски со Државниот завод за статистика и другите национални установи за истражување, како што се Одборот за наука, Заводот за ревизија, или народниот правобранител кои можат да помогнат со обезбедување основни податоци и информации во конкретни подрачја. Ако тоа го дозволува капацитетот на вработените, назначете стручни лица како офицери за врска со различни надворешни институции кои можат да обезбедат стручно мислење и знаење. Со врските со овие (независни) агенции може да им се помогне и на одделите за истражување, кога ги проверуваат фактите поврзани со нивните излезни резултати.
5. Кога дозволува финансирањето и капацитетот, зголемете ја улогата на одделите за истражување во однос на обука на политичкиот персонал кој им помага на политичките групи и поединечните парламентарци. Овој персонал честопати има слабо искуство со истражување, а е сепак првиот и главен извор на информации за избраните претставници.
6. Обидете се да размените искуства со соседните земји кои се наоѓаат во сличен процес на создавање внатрешен капацитет за истражување. Не мора да значи дека секако ќе има разлика меѓу земјите-членки на ЕУ и другите земји кандидатки, бидејќи повеќето демократии го воспоставуваат, го реформираат или го прошируваат внатрешниот истражувачки капацитет на парламентите.

Соработка меѓу граѓанското општество и парламентот:

7. Осигурете се дека одделите за истражување имаат буџет да нарачаат студии од чинители од граѓанското општество. Со ова граѓанското општество ќе ги испорачува влезните информации понавремено, а чинителите од парламентот и граѓанското општество помалку ќе зависат од надворешните донатори. Во таа насока, би било корисно донаторите кои се заинтересирани да поддржат надворешно истражување за парламентот да обезбедат пофлексибилно финансирање, без да ги наметнуваат темите и без да ги прецизираат временските рамки.

8. Да развијат база на податоци за организации од граѓанското општество што можат да се употребат за да се идентификуваат стручните лица. Да се сигурни дека таквата база на податоци е јавно достапна и дека постојано се ажурира. Иако со ваквата база на податоци ќе биде полесно брзо да се идентификуваат кандидати за барања за парламентарни истражувања и информации, не треба да се користи да се исклучат стручни лица и НВО-а кои (сè уште) не се во базата на податоци. Со таквата база на податоци исто така полесно ќе се вклучат стручњаци од провинцијалните градови и региони, место секогаш да се посочуваат главните тинк-тенкови во главниот град.
9. Истражете дали стручните лица од граѓанското општество можат времено да се префрлат во одделенијата за парламентарни истражувања. Во таков систем или проект, истражувачите работат на конкретен истражувачки проект и/или даваат стручно мислење за собраниска комисија. Изборот треба да се изврши врз основа на горенаведената база на податоци. Времениот трансфер на кадар треба да остане краткорочен и да се врши индивидуално, за да се избегне слабеење на независноста на организациите од граѓанското општество и непристрасноста на одделите за парламентарни истражувања. Можеби има донатори што се заинтересирани за поддршка на таквата „стипендија за истражување“, со која ќе се зајакне соработката меѓу парламентот и граѓанското општество.
10. Како парламент, постојано ревидирајте го начинот на кој работите со граѓанското општество. Не трудете се да ја институционализирате соработката со НВО-ата и тинк-тенковите, туку да ја иновирате. Користете различни формати за да ги опфатите гледиштата на граѓанското општество - организирајте лаборатории за политика каде што надворешни стручни лица, парламентарци и, по можност, државни службеници можат да дебатираат на конкретна тема; поканете стручњаци за право да ги проценат нацрт-законите што се анализираат; предложете им на НВО-ата да им организираат на парламентарците посета на одреден регион или област итн.

„Поголемото вклучување на јавноста и стручните лица во работата на собранието ќе придонесе за подобро донесување одлуки врз основа на информации во собранието и ќе го ублажи ризикот од дезинформации,“ заклучија стручњаците на една од средбите на работната група на ДЕКОС. Навистина, во ова мора да се вложат сите, за доброто на сите. Граѓанското општество и внатрешниот капацитет за истражување се двата главни начини на кои парламентот се информира, но сè се сведува на балансирање, при што различните методи и средства постојано трпат промени. Во идеални услови, во здрава култура на демократски надзор врз основа на квалитетни информации.

ЦЕБС

Центарот за европски безбедносни студии (ЦЕБС) е независен институт за истражување и обука, со седиште во Гронинген, во Холандија. ЦЕБС има за цел да ги подобри безбедноста, развојот, демократијата и човековите права со тоа што им помага на владите и граѓанското општество да се соочат со соодветните предизвици. ЦЕБС е интернационален, мултидисциплинарен и инклузивен институт. Работи во рамките на европската потрага по стабилност и просперитет, во и надвор од границите на Европа. ЦЕБС поттикнува дебати што се потпираат на информации, оспособува поединци, негува заемно разбирање на прашањата поврзани со владеење и ги унапредува демократските структури и процеси.

Ministry of Foreign Affairs of the
Netherlands

ДЕКОС

Проектот ДЕКОС има за цел да ги оспособи демократските институции и чинителите од граѓанското општество во вршењето на нивната функција на надзор и безбедност. Тоа го прави со зголемување на капацитетите, подобрување на соработката, и со негување на култура на надзор во безбедносните сектори на Албанија, Косово и Северна Македонија.

На проектот ДЕКОС, ЦЕБС соработува со:

- Албанскиот институт за политички студии
- Институтот за демократија и медијација, Албанија
- Косовскиот институт за политичко истражување и развој
- Институтот за демократија „Социетас Цивилис“, Северна Македонија

ДЕКОС е финансиран од Министерството
за надворешни работи на Холандија.